

Klasisizm Akımı

Klasisizm Akımı Nedir Ne Demektir

Klasisizm, edebiyatta Yunan ve Roma antik sanatlarının temel alındığı ve tarihselci bir yaklaşımı benimseyen bir estetik anlayıştır. Orta Çağ alışkanlıkları ile Rönesans Dönemi'nin etkileri altında, özellikle Rabelais ve Montaigne gibi hümanist bakış açısına sahip yazarlar, antik Yunan ve Roma kültürünü hem koruyup hem de bu mirası hümanist bir zeminde değerlendirmişlerdir. Bu bakış açısı, Klasisizm akımının temel taşlarını oluşturmuştur.

Klasisizmin temel öğeleri arasında soyluluk, akılcılık, uyum, açıklık, sınırlılık, evrensellik, idealizm, denge, ölçülülük, güzellik ve görkemlilik yer alır. Klasik eser yazarları, özellikle insan doğasına odaklanmışlar ve eserlerinde genellikle dini konulara pek yer vermemişlerdir. Klasik yazarlar, toplumu değil bireyi olgunlaştırmayı amaçlamış ve eserlerinde ulusal bir dil kullanmışlardır. Ancak bu dil, halkın sokakta kullandığı dile değil, soylu sınıfın kullandığı dile yakın bir dildir.

Klasik eserler, biçime büyük bir önem vermişlerdir ve bu yaklaşım, içeriğin önüne geçmiştir. Şiir ve roman bu akımın içinde sınırlı bir yer bulmuş; klasisizmin başlıca türleri trajedi ve komedi olmuştur. Tiyatro eserlerinde üç birlik kuralına (olay, zaman ve mekan birliği) uyulmuş ve bu kurallar eserin estetik yapısını belirlemiştir. Klasisizm, özellikle tiyatro alanında büyük bir etki yaratmış ve bu dönemin **edebiyat** dünyasına damgasını vurmuştur.

Klasisizm, Fransa'da XVII. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan ve daha sonra Avrupa genelinde etkisini hissettiren edebi akımlardan biridir. Bu akımın temelleri Fransız kültüründe 1665 ile 1685 yılları arasında sağlam bir şekilde atılmıştır. **Klasisizm**, sadece Fransızlara özgü bir estetik ve yaratıcı anlayışı temsil etse de, bu düşünce ve üslup Avrupa'nın çeşitli bölgelerine yayılmıştır. Klasisizm terimi, akımın ortaya çıktığı dönemden yaklaşık bir buçuk yüzyıl sonra kullanılmaya başlanmıştır, ancak bu akımın temel prensipleri olan dürüstlük, saygınlık ve mükemmellik arayışı bu anlayışı özetler.

Klasisizm, edebiyattan resme, mimariden müziğe kadar birçok sanat dalında etkili olmuştur. Sanatçılar ve yazarlar, antik Yunan ve Roma eserlerine olan hayranlıklarıyla bilinirler. Bu dönemin sanatçıları, eserlerinde dengeli kompozisyonlar, ölçülü ve açık bir dil kullanmışlardır. Ayrıca, insanın iç dünyasını anlatan ve öğreten eserler üretmişlerdir. Klasisizmin temel bir özelliği, ahlaki değerlere ve evrensel gerçeklere vurgu yapmasıdır.

Klasisizm, bir "dürüst insan" olan "honnête homme" arayışıyla bağlantılıdır. Bu terim, bu akımın temel değerlerini yansıtır. "Dürüst insan," ahlaki erdemlere sahip, entelektüel olarak aydınlanmış ve mükemmel bir kişiliğe sahip bir bireyi ifade eder. Klasisizmin merkezi fikirlerinden biri, sanatın ve edebiyatın insanları bu yüksek ahlaki standartlara yükseltme amacını taşımasıdır.

Klasisizm Akımının Özellikleri Nelerdir

- Edebiyatta eski Yunan ve Roma sanatını temel alan tarihselci yaklaşım ve estetik tutumdur.
- Orta Çağ insanının hayata bakışını Rabelais ve Montaigne klasisizmin temel taşlarını yerine koymuşlardır.
- Klasisizmin temel öğeleri kendi içinde soyluluk, akılcılık, uyum, açıklık, sınırlılık, evrensellik, idealizm, denge, ölçülülük, güzellik, görkemliliktir.
- Klasisizmde sözü edilen doğa dışı doğa değildir; klasikler, sadece insan doğası ile ilgilenmişlerdir.

- Klasik eser yazarları, toplumu değil bireyi olgunlaştırmayı düşünmüşlerdir.
- Klasik eserlerde, genellikle din dışı konular ele alınmıştır.
- Biçime önem veren klasik eserlerde önemli olan konu değil konunun işlenişidir.
- Klasik sanatçılar, eserlerinde ulusal bir dil kullanmışlar ancak bu dil halkın sokakta konuştuğu dil değil; soylu tabakanın konuştuğu dildir.
- Şiir ve roman klasisizm içinde kendine fazla bir yer bulamamış; klasisizmin başlıca türleri "trajedi ve komedi" olmuştur. Tiyatroda üç birlik kuralına uyulur. (olay, zaman, mekân)

Klasisizmi Ortaya Çıkaran Etkenler Nelerdir

Klasisizm, tesadüfen ortaya çıkmamış bir sanat ve edebiyat akımıdır; aslında kökenleri derinlere uzanan ve belirli etkenlerin bir araya gelmesi sonucu doğan bir anlayışı temsil eder. Bu akımın oluşmasına etki eden faktörlerin başında barok sanat anlayışının yarattığı aşırı bezeme isteği gelir. Barok dönem boyunca, aşırı süsleme isteği sanat eserlerini karmaşıklaştırmış, düzensizliklere yol açmıştır.

Klasisizmin doğuşunda, bu aşırı bezeme isteği ile başa çıkma arzusu etkili olmuştur. Sanatçılar, düzenli, sade ve açık bir sanat anlayışı arayışında olmuşlardır. Barok'un gösterişli ve karmaşık sanatından sıyrılarak, daha sade bir ifade tarzını benimsemek istemişlerdir. XVII. yüzyılın Fransa'sında, klasisizmin gelişimine önemli bir ivme kazandıran etkenlerden biri XIV. Louis'dir. Bu dönemde Fransız sanatçılar, Louis'in emriyle kalıcı ve görkemli sanat eserleri oluşturmuş ve kraliyet şatolarını ve saraylarını bu eserlerle donatmışlardır. Kralın sanata verdiği değer, bu akımın yayılmasını hızlandırmıştır.

Klasisizmin doruk noktasına ulaştığı dönem, XIV. Louis'in 1661 yılında tahta çıktığı ve 1685 yılında Protestanlarla uzlaşmayı sona erdiren ve Nantes Fermanı'nı geçersiz ilan ettiği yıllar arasındaki dönemdir. Bu dönemde, klasik estetik ve düzen, Fransa'nın önde gelen sanatçıları ve saraylarının dekorasyonlarında belirleyici bir rol oynamıştır. Klasisizm, düzeni, sadeliği ve kalıcı güzelliği benimseyerek barok sanatın karşıtlığı olarak gelişmiştir. Bu süreç, klasisizmin temelini atmış ve sanat dünyasında uzun bir süre etkili olmuştur.

Klasisizm Akımının Doğuşu / Ortaya Çıkışı

Edebiyat dünyasına 17. yüzyılın ikinci döneminde Fransa'da doğmuş bir estetik akımdır. Bu akımın temelleri, eski Yunan ve Roma mitolojilerinden alınan konuları işlemeyle atılmıştır. Klasisizm, özellikle mükemmeliyetçi bir yaklaşımı benimsemekte ve ana dili temel alarak edebiyatı ele almaktadır. Klasisizm, "Sanat, sanat içindir." ilkesini benimseyerek, sanatın özünde estetik değeri ve formu ön plana çıkarmaktadır.

Klasisizm sanatçıları, eserlerinde genellikle kendi kişisel duygularını ve düşüncelerini gizlemişlerdir. Bunun yerine, klasik ve değişmeyen tipleri oluşturarak evrensel temaları ele almışlardır. Bu akımda fiziksel ve toplumsal çevre pek önem taşımayabilir çünkü bu unsurlar değişken ve geçicidir. Klasisizm, kullanılan dili genellikle seçkinlerin kullandığı dillere benzer ve anlatımı sade, süslü olmayan bir şekilde yalın bir biçimde sunar.

Klasisizm, estetik değerleri ve biçimi vurgulayan bir sanat anlayışı olarak, birçok eserde kendisini yansıtır. Sanatın evrenselliği ve sürekliliği, klasisist yaklaşımın temel ilkesini oluşturur ve bu akım, özellikle Fransız edebiyatında büyük bir etki yaratmıştır.

Klasisizm, diğer birçok sanat akımı gibi, sadece belirli bir grubun özelliği taşıyan ve sınırlarını

belirleyen bir edebi hareket değildir. Bu sanat anlayışı, özellikle Antik Dönem eserlerinin sahip olduğu estetik değerlere ulaşma hedefi taşıyan yazarlar ve sanatçılar için belirli ilkelerle işaret eden bir yolculuktur. Klasisizmin temel amacı, bu ideal güzelliğe ulaşabilmek için, farklı sanat dallarıyla uğraşan herkesin uyması gereken ortak kuralları belirlemektir.

Klasisist sanat ve edebiyat, bu kurallar etrafında dönüyor. Bu kurallar şunları içerir: Antik Dönem eserlerinin örnek alınması, doğanın taklidi, açık bir üslup kullanılması, izleyici veya okuyucuyu memnun etme amacı ve eğitimde etkili olma düşüncesi. Bu ilkelere uygunluk, Klasisist eserlerin özünü oluşturur ve bu kural seti geniş bir sanat yelpazesini kapsar, dikkat çeken eserlerde etkili bir şekilde uygulanır.

Klasisizm Temsilcisi olan Sanatçı ve Edebiyatçılar

Klasik Yazar ve Sanatçılar ile Eserleri

Komedi:

Molière (Jean-Baptiste Poquelin)

Gülünç Kibarlar (1659)

Kadınlar Mektebi (1662),

Tartuffe (1664),

Dom Juan (1665),

İnsandan Kaçan (1666)

Amphitryon (1668)

Cimri (1669)

Kibarlık Budalası (1670)

Scapin'in Dolapları (1671)

Hastalık Hastası (1673)

Trajedi:

Pierre Corneille (1606-1684)

Le Cid (1634)

Cinna (1640)

Horace (1640)

Polyeucte (1641)

Nicomède (1651)

Phèdre (1677)

Jean Racine'in (1639-1699)

Andromaque (1667)

Britannicus (1669)

Bérénice (1670)

Bajazet (1672)

Iphigénie (1674)

Felsefe:

Descartes (1596-1650),

Yöntem Üzerine Konuşma (1637)

Metafizik Üzerine Düşünceler (1641)

Dini içerikli edebiyat:

Blaise Pascal (1623-1662)

Düşünceler (1669)

Evrensel Tarih Üzerine Konuşma (1681)

Jaques-Bénigne Bossuet (1629-1704)

Cenaze Duaları (1656-1687 arasında 11 adet)

Ahlâki içerikli edebiyat

Jean de La Bruyère (1645-1696)

Karakterler (1688)

Masal ve fabl:

Jean de la Fontaine (1621-1693)

Fabl'lar (1668-1694)

Masallar (1665-1674)

Roman:

Mme de la Fayette (1634-1693)

Clèves Prensesi (1678)

Şiir:

Paul Scarron (1610-1660)

Şiirler (Derleme) (1643)

Özdeyiş:

François de La Rochefoucauld (1613-1680)

Özdeyişler ve Ahlâki Düşünceler (1664)

Nicolas Boileau (1636-1711)

Hicivler (1660-1668)

Charles Perault (1628-1703)

Geçmiş Zamanın Hikâye ve Masalları (1697)

Nicolas Boileau (1636-1711)

Şiir Sanatı (1674)

Klasisizm Türk ve Dünya Edebiyatındaki Temsilcileri

Batı Edebiyatında Klasisizmden Etkilenen Sanatçılar

- La Fontaine
- Moliere
- Racine
- Corneille
- Boileau
- Fenelon
- Madame de la Fayette
- Descartes
- Paskal
- La Bruyere
- Bassuet

Türk Edebiyatında Klasisizmden Etkilenen Sanatçılar

- Şinasi
- Ahmet Vefik Paşa

Klasisizm Akımının İlkeleri ve Kuralları Nelerdir

Klasisizmin oluşum süreci uzun ve karmaşıktır, kesin bir dönem veya belirli kurallarla sınırlı değildir. Klasisizm, ölçülü ve ahlaki bir sanat anlayışını benimser. Aristoteles'in trajedi için ortaya koyduğu ilkeler önemlidir ve bu ilkeler özellikle XVII. yüzyıl Fransız yazarları tarafından benimsenir. Bu ilkeler, her sanat dalı için aynı şekilde uygulanmaz. Klasisizmin ilke ve kuralları genellikle eserlerde farklı biçimlerde yorumlanır ve kesin bir çerçeveye oturtulamazlar. Bu nedenle bu akımın temel ilkeleri net bir şekilde tanımlanmaz, ancak bu ilkeler çoğu zaman edebi eserlerde yer alır ve Boileau tarafından ortaya konur. Bu klasik ilkeler, ölçülülük, ahlaki dersler, gerçekçilik ve kurallara saygı gibi unsurları içerebilir.

- Eserlerinde evrensel ve kalıcı insan karakterlerini tasvir etmeyi hedefleyen yazarlar, insanların iç dünyasını anlamak ve incelemek için okuyuculara fırsat sunarlar. Bu tür karakterler, insanların eksikliklerini ve kusurlarını gözler önüne sererek okuyucuları derin bir düşünceye sevk etmeyi amaçlarlar. Örneğin, Corneille ve Racine gibi yazarlar, bu tür karakterlere sahip kahramanlar yaratmışlardır. Bu kahramanlar, insan doğasının karmaşıklığını ve çelişkilerini yansıtarak, okuyucuları düşünmeye ve kendilerini anlamaya teşvik ederler.

- Sanatın merkezinde gerçeklik ve doğallık kaygısı, XVII. yüzyılın edebiyat ve sanat anlayışında önemli bir rol oynar. Molière, Kadınlar Mektebinin Eleştirisinde, "İnsan tasvir edilirken, doğaya uygun bir şekilde tasvir edilmelidir," der. Racine ise Britannicus'un önsözünde bir yazarın "doğayı göz ardı etmesi"nin sadece "mantıksızlık" olduğunu vurgular.

La Fontaine, "bir adım bile doğadan sapmamalı" sözleriyle diğerlerinin bu düşünceyi pekiştirir. Bu ifadeler, XVII. yüzyılın farklı sanat anlayışlarındaki yapaylığa, duygusallığa ve gerçeklikten sapmaya bir tepki olarak ortaya çıkar. Sanatın, sadece insan modelini ruhbilimsel olarak inceleyerek gerçeği taklit etmesi gerektiğini vurgular. Yazarlar, bu ideale ulaşmak için bazen kendi gözlemlerinden yola çıkarken, bazen de toplumun sunduğu çeşitli insan tiplerinden ilham alırlar.

- Eski Yunan ve Latin yazarlarının taklit edilmesi, XVII. yüzyılın Fransız edebiyatında önemli bir yer tutar. Bu taklit, genellikle mitolojiden ve antik tarihten konuları işleyen trajedilerde kendini gösterir. Antik Yunan ve Latin yazarların yazdığı ve sahnelediği eserler, biçim ve sahneleme açısından ayrıntılı bir şekilde taklit edilir. Bu taklit sadece tiyatro sahnelerinde değil, aynı zamanda heykel, resim ve mimaride de kendini gösterir. Ancak, o dönemde henüz gelişmekte olan ve diğer sanat dallarına göre daha az ilgi gören düzyazı formlarında, taklit düzeyi genellikle daha düşüktür.

Örneğin, fabl türünde La Fontaine, eski Yunan ve Latin öykü anlatıcılarını taklit ederken, komedi türünde Molière, özellikle Plautus'un eserlerine bir ölçüde atıfta bulunur ve bu eserlerin izlerini taşır. Bu taklitler, dönemin sanatçıları için eski eserlerin güzelliklerini ve derinliğini yorumlama fırsatı sunar, ancak aynı zamanda özgün eserlerin yaratılmasına da katkı sağlar.

- Edebi Türlerin Ayrıntılı Tanımları ve Sınıflandırmaları: Klasik dönem, edebi türlerin detaylı tanımlarının ve tasniflerinin yapıldığı bir dönemdir. Bu dönemde farklı edebi türler ilk kez net bir şekilde farklı kategorilere ayrılır. Özellikle fars, komedi, dram, trajedi, hikâye ve roman gibi türler farklılık gösteren yapılarıyla ayrı ayrı ele alınır.

Klasik kurallara bağlı olarak, Boileau'nun "Şiir Sanatı" adlı eserinde üçüncü bölümünde edebi türler, belirli kurallar ve özelliklere göre sınıflandırılır. Büyük türler olarak kabul edilenler destan, trajedi ve komediyi içerirken, diğer türler, içerik ve biçimlerine göre daha spesifik olarak adlandırılır. Bu sınıflandırmalar, edebi metinlerin türlerini belirlemeye yardımcı olur.

Trajedi ve komedi, Aristo'nun etkisi ve XVI. yüzyıl İtalyan kuramcılarının çalışmaları sonucu zaman,

eylem ve yer birliği kurallarına uyar. Bu kural, geleneksel halk komedisi gibi “fars” ve “šiirsel masal” gibi eski halk komedi türlerini kapsamamış olmasına rağmen, Fransız komedisine de Jean Chapelain ve Corneille tarafından uygulanır. Bu kurallar, trajedi ve komedinin ayrılmasını sağlarken, sosyal görgü kurallarına ve uygunluğa da dikkat çeker.

Trajedi, soylu ve erdemli karakterlerin örneklerini sunarak aristokrasiyi ve yönetici sınıfı yüceltir. Kral ve kraliçelerin sahnelendiği trajediler, soylu davranışları ve erdemi vurgular. Bu nedenle trajedi, üst sınıfların takip ettiği bir davranış biçimini temsil eder. Sokak dilindeki kaba ifadeler, saygısız davranışlar veya korkutucu öğeler trajedide bulunmaz. Eserlerin hoşla gitmesi, etkileyici olması ve izleyiciyi etkileme amacı taşır.

- Doğa ve Gerçeklik İlgisi: Klasik yazarlar, öncelikle Aristo’nun fikirlerine uyararak okurlarını eğitmeyi amaçlar. Aristo’ya göre, eğitim için gerçekliği yansıtmak gereklidir. Temel prensip, izleyiciyi hem eğlendirmek hem de etkilemektir, ve bunu gerçekliğe bağlı kalarak başarmak mümkündür.

Molière’in “insanları resmettiğinizde, bunu doğaya göre yapmak gerekir” (Molière, Kadınlar Mektebinin Eleştirisi, 1663) sözü, doğaya uygun bir şekilde eserlerin yaratılması gerekliliğini vurgular. Bu, doğanın izlenmesini ve taklit edilmesini gerektirir. Yani, yazarlar sadece doğal gerçekliğe dayalı olarak eserlerini oluşturarak okurları eğitmeyi amaçlarlar. Bu, klasik eserlerin temel ilkesidir ve bu ilkeye sadık kalarak gerçeklik ve doğa, edebi eserlerin önemli bir unsuru haline gelir. Bu yaklaşım, klasik dönemin sanatsal üretimlerinde doğallık, gerçekçilik ve izleyiciyi etkileme arayışının temelini oluşturur.

- Mutlak Güzellik ve İyilik Arayışı: Klasisizm, mutlak güzellik kavramıyla sıkı bir ilişki içindedir. Ancak bu kavram sadece estetik bir zevk olarak ele alınmaz; daha çok, bir işi veya sanatı en mükemmel şekilde gerçekleştirme arzusuyla ilişkilendirilir. Başka bir deyişle, insanları en iyi haliyle temsil etmek amacı taşır.

Klasik anlayışın temelinde, güzellik ve iyilik arasındaki ayrılmaz bir bağ vardır. İyilik, mutlak güzellikten ayrı düşünülemez. Klasik dönemde, güzellik sadece bir şeyin fiziksel çekiciliği anlamına gelmez; aynı zamanda ahlaki bir mükemmelliği, iyi bir karakteri ifade etmek anlamına gelir. Bu nedenle, klasisizmin güzellik anlayışı, estetik kaygılardan öte, insanların en yüce değerlerini ve erdemlerini temsil etme amacını taşır. Sanatın ve yazının bu ilkeyi izlemesi beklenir ve bu nedenle klasik dönemin eserlerinde hem estetik hem de ahlaki bir derinlik bulunur. Klasisizmin bu özelliği, eserlerin sadece hoşla gitmeyi değil, aynı zamanda insanları iyi ve erdemli olmaya teşvik etmeyi hedeflediği anlamına gelir.

- Akıl ve Sağduyunun Önemi: Klasisizmin temel kurallarından biri de duyguların akıl ve sağduyu ile ifade edilmesidir. XVII. yüzyıl Fransası, toplumsal ve siyasal düzenin egemen olduğu bir dönemi yansıtır. Bu dönemde, sınırsız tutkulara veya aşırılıklara yer verilmemiştir.

Klasisizm, insanın akıl ve sağduyusunu öne çıkarır. Duyguların denge içinde ifade edilmesi, bu sanat akımının önemli bir özelliğidir. Eserler, duygusal patlamalara veya aşırı dramatizasyona dayanmaz. Bunun yerine, karakterlerin eylemleri ve sözleri mantıklı ve makul bir şekilde sunulur. Duygusal sahnelerde bile akıl ve sağduyu korunur.

Bu yaklaşım, toplumsal ve siyasal düzenin korunmasına katkıda bulunur. Klasisizm, toplumu olumsuz etkileyebilecek aşırı duygusal tepkilere karşı bir savunma mekanizması olarak görülür. Akıl ve sağduyu, insanların mantıklı ve dengeli kararlar almasına yardımcı olur, bu da toplumsal düzenin sürdürülmesini sağlar. Bu nedenle klasisizmin eserleri, sadece estetik değil, aynı zamanda toplumsal ve ahlaki bir düzeni savunur.